

ZARJA je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8
čakarna I nadst. Uradne ure za stranke so od 10. do 11.
dopolne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelje in
praznikov. Rokopisi se ne vratajo. Nefrankirana pisma se ne
sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom
Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9.—, četrletna
K 45.—, mesečna K 15.—; za Nemčijo celoletno K 21.—; za
ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—

Posamezne številke po 6 vin.

ZARJA

Štev. 222.

V Ljubljani, v petek dne 1. marca 1912.

Leto II.

Rekruti in rezervisti.

Na Dunaju je velikansko razburjenje. Dogodki v Budimpešti so povzročili v visokih vojaških krogih nenavadno nervoznost, avdiense, obiski in potovanja, o katerih pišejo časopisi, o katerih govorje v modrijejo, katerim pripisujejo največjo važnost. Eni ugibajo o krizi vojnega ministra, drugi o krizi ogrske vlade, tretji taje krizo sploh. Ali dolgo ne bodo mogli tajiti. Položaj je pač nejasen, kakor pri vsakem takem konfliktu, ali nekaj kritičnega je v njem. Predvsem je militarizem močno prizadet.

Za boje madjarske oligarhije se človek ne more navduševati, ker ve, da gre vedno le za utrjenje njene fevdalne oblasti. Vso ogrsko zgodovino prepletajo taki boji, in tudi revolucija leta 1848. onkraj Litve ni bila vojna za svobodo ogrskega naroda, temveč le za neodvisno oblast madjarske gentryje, za neomejeno pravico in izkorisčevanje v lastni režiji. Povsem po kriteriu so prišli Madjari vsled takih bojev na glas »svobodoljubnega, viteškega« naroda. Seveda, madjarski narod ljubi svobodo, kakor jo ljubi hrvaški ali francoski ali katerikoli drugi. Ali ne pod Zapoljem, ne pod Rakocijem, ne pod Görgyem se ni bojeval madjarski narod za svojo svobodo, tudi grof Khuen Hedervary in Košut Ferenc ga ne vodita v tak boj.

Ali najopravičenejša antipatija do klike, ki je zaradi svojega brezobzirnega profitarstva, zaradi svoje neprekosljive hinavščine in zaradi votlobobneče teatralnosti zaprta kakor skisano vino, ne sme preprečiti potrebnega razločevanja. Resnica ostane resnica, tudi če jo izreče največji lump in če jo naglaša z najumazanjem.

Madjarska opozicija se že davno peha za uvedbo madjarskih znakov, grbov in zastav, ter za madjarski poveljevalni jezik v ogrskem delu skupne armade. Vse te reči nam ne morejo morejo razvjetni močnih občutkov, ne sovražnih, ne prijaznih. Blagor jim, ki nimajo resnejših skrbiv v življenju! Ali med zahtevami, ki jih je Košutova stranka nazanila Khuenu kot ceno, da opusti boj proti brambnim predlogam, ie še ena, ki spada na drug list. Omenili smo jo že takrat, ko je živel ogrski ministrski predsednik po svojem ozdravljenju večinoma v brzovlaku med Budimpešto in Dunajem. Ogrski parlament hčo imeti pravico, da sklepa, kdaj se smejo poklicati nadomestni rezervisti pod orožje, kdaj pa ne.

V soboto je Khuen Hedervary dejal v svojem govoru, da bi se dalo o tem vprašanju govoriti in da bi se v posebni resoluciji lahko našeli oni slučaji, v katerih se ne smejo rezervisti brez parlamentarnega dovoljenja klicati v službo.

Resolucija — to je sumljiva reč. Zahteva ni zakon. Staremli lisjaku Khuenu je že zaupati, da hoče Košutovo opozicijo speljati na led z resolucijo, ki nima nikakršne postavne moči. Ali kljub temu je ves uradni Dunaj po konci; prestolonaslednik Fran Ferdinand je obiskal vojnega ministra Auffenberga; ta in šef generalnega štaba Schemua sta bila pri cesarju na avdenci, grof Berchtold gre v Budimpešto in bo baje tudi o tem vprašanju govoril s Khuenom.

Vse to razburjanje je razumljivo; kdor ima kaj moči, je ne da rad iz rok. Ali druga reč je ta, da je tudi vse dunajsko meščansko časopisje brez razlike struje razgredno in se postavlja v

imenu nekakšnega zlaganega avstrijskega patriotizma kakor besno na branik zoper madjarsko zahtevno. Ni čudno, zakaj avstrijski buržavzni »patriotizem« je bil vedno taka klavarna reč. Nekdo je gospodom dejal, da gre za pravice krone, to pa zadostuje, da leže vsi na trebuhi in se zgražajo nad madjarsko zahtevno. U bogu pravoslovje pa se mora zopet zvijati kakor glista na razbeljeni plošči, ker je treba »juristično« dokazati, da je taka koncesija nemogoča.

Vse te skonstruirane trditve so velikanski nezmisel. Tisti trenotek, ko je dobil parlament pravico — ne kot darilo, temveč kot ustavno garancijo — da sklepa o rekrutih, je bila zahteva, ki prihaja zdaj iz ogrskega parlamenta, že opravičena. Kajti parlamentarnično dovoljenje rekrutov pomeni, da je dopolnjevanje vojske stvar ljudskega zastopstva. Če parlament ne dovoli rekrutov, jih nima nihče pravico potrjevati. A če ne dovoli rekrutov, je logično, da hoče iz katerega koli zanj merodajnega vzroka preprečiti dopolnitve armade sploh, nelogično pa je, da si vojna uprava tedaj po ovinkih lahko nadomesti, kar ji je odreklo parlament.

Kakor dovolitev proračuna, tako je tudi dovolitev rekrutov ustavno sredstvo, ki ga ima parlament napram vladi. Konstitucionalno je načelo, da vlada odstopi, če ne dobi proračuna, prav tako pa tudi, če ne dobi rekrutov. Ali ta sredstva imajo le tedaj veljavno, če nima vlada kakšnih zadnjih vratit. Kakor je ustaven boj proti avstrijskemu paragrafu 14., tako je ustavna tudi zahteva, da ima o dopolnjevanju armade v polnem obsegu odločati parlament.

Naši patriotje seveda pravijo, da gre za pravico krone. Ali to je le formalno res. Stvarno pa gre za to, da imata vlada in vojna uprava sedaj več moči kakor parlament in da je vsled tega naša ustavnost navidezna. Glavarji armade se ne znajo oživeti v ustavne razmere; ali njih absolutistično nagnjenje ne more biti za noben parlament povod, da bi se prostovoljno odrekli pravicam, brez katerih je njo gova moč iluzorna. Če je ljudstvo opravičeno vladati samo sebe in če je parlament njegovo zastopstvo, teda spada odločevanje o armadi v roke parlamenta. Samo avstrijska buržavzija je tako klanjena, da noče razumeti tega.

Cuvajeve blamaže.

Zagreb, 29. februarja.

Slavko Cuvaj se je zopet za izpremembo odpeljal v Budimpešto, kjer pa ima njegov gospod in mojster Khuen Hedervary sam toliko težkih skrbiv, da ne more takozvanemu banu posvetiti nič časa. In to je morda tudi bolje za našega Slavka, zakaj če bi ga mogel Khuen načelo poslušati, mu itak ne bi mogel poročati o ničemer kakor o blamažah. Kljub temu, da je ustanovil stranki, katere nima, poseben list, kljub temu, da ima po zagrebških ulicah polno žandarskih patrulj, kljub temu, da je dal zapreti že kup neljubih mu politikov, med njimi tudi Pisačiča, ki je sklicaval sobotni, potem prepovedani shod, pa Radića, pa Lorkovića itd., kljub temu, da neprenehoma pozira močnega tirana, koraka gospod Slavko Cuvaj ob blamažu ob blamažu, in Khuen bo menda kmalu začel obžalovati, da si je izbral ravno to nesposobnost za svojega locumtenensa.

Prav posebno občutna je bila blamaža, ki

je vrhovni pandur v deželi skupil z neko potredovalno in pomirjevalno akcijo pri zastopnikih zagrebškega prebivalstva. Ko je začel njegov »Jutarnji list« izhajati, je zapisal v tomu afektiranem prepričanju to modrost o zagrebških demonstracijah:

»Noben resen človek ne more reči, da se je zagrebškorodljubno meščanstvo identificiralo s tisto drhaljo, ki izziva vsak dan narod in kalinir po ulicah, kakor tudi ne more reči noben ugledejni politik, da ga ne oblike rdečica, da je to prava pot za politične stranke na Hrvaskem in da so to praporščaki zbjujene narodne zavesti, ki obojsajo sedanji režim v deželi.«

Prevzeto je zapisal Cuvajev žurnalist te besede, potem pa se mu je zbudilo hrepnenje, da bi dobil še slovesno potrdilo, da obsoja ves dostojni Zagreb nepremišljene, hudobne demonstracije. Ah, silno se je urezal gospod Cuvaj, in bolje bi bil storil, da se sploh ne bi bil lotil takih dokazov. S posredovanjem župana Holjca je sklical nekakšno enketo občinskih svetovalcev, meščanov ter zastopnikov delavstva in dijaštva, ki naj bi sklenili, kaj je storiti za »pomirovne« prebivalstvo. Cuvaj je upal, da se pride k njemu kakšna deputacija v imenu vseh Zagrebanov pogovarjat, kako bi se sklenil mir.

Nič ni bilo, nič takega se ni zgodilo. Vse upanje se je razkadilo v meglo. Zastopniki prebivalstva so soglasno odklonili misel, da bi imeli kakšne stike z gospodom Cuvajem; niti tega niso verjeli, da bi preiskava proti policijskemu barbarstvu kaj pomagala. Nasprotno: Povedalo se je, da pada odgovornost za vse, kar se godi v Zagrebu, na gospoda Cuvaja in njegove oprode in da je popolna svoboda ustavnega boga po vsej deželi edino sredstvo za preprečenje izgredov. Vse to je povedala anketa jasno in brez zavijanja v izjavi.

Blamaža kali misli, zavesti blamaže je to reč pripisati, da je dal Cuvaj tudi to izjavo — zapleniti. I n potem je zopet pokazal pest. Ne svoje; to bi bil prevelik pogum. Ali zvečer je sam priredil demonstracijo — s puškami in bajonetom. Po mestu je vse mrgelelo žandarjev in vojakov, pehote in kavalerije, in vse to je bilo tako zanimivo gledati, da je bil zvečer zopet ves Zagreb na nogah. Žugal je, a nihče se ni ustrnil.

Kaj misli Cuvaj še? Klobuk naj bi vzel, pa naj bi šel; to bi bila najpametnejša akcija. Vse druge le povečavajo njegove blamaže. Kmalu bo brenta tako polna, da je ne bo mogel več nositi.

Na predvečer odločitve.

London, 27. februarja.

Ko dospo te vrste v roke slovenskim srodrugom, bodo pogajanja angleških rudarjev z lastniki premogovnikov zavoljo uvedbe minimalne meze najbrž že odločena na eno ali na drugo plat: ali odnehajo rudniški lordi in opuste svoj blazni odpor proti delavski zahtevi, ali pa ustavi nad pol milijona angleških premogovnikov svoje težko delo.

Kaj zahtevajo rudarji od lastnikov, da se le-ti branijo z rokami in z nogami njih zahteve?

Lazar v angleških premogovnikih ne prosi drobtin s teško obložene mize bogatinove, ampak pravico do življenja terja in utemeljuje to pravico s svojim delom; — zagotovilo hoče danes, da ne pogine jutri gladu. Če te pošlje go-

6.

Pierre je bil že štirinajst dni v Rimu, ali zadeva, ki ga je privedla, zagovor njegove knjige, ni napredovala ne za korak. Še vedno ga je mučila plamteča želja, da bi videl papeža, ne da bi mogel ob večnih ovirah in vsled strahu pred kakšnim nepravilnim korakom, ki mu ga je bil vril monsinior Nani, količkaj preračunati, kdaj se mu utegne ta želja izpolniti. Ker je spoznal, da se razteza njegovo bivanje v Rimu v nedogledno daljavo, je dal vidirati svoj celebret v vikariatu in zdaj že vsako jutro bral svojo mašo v cerkvi sv. Brigite na Piazza Farnese, kjer ga je blagohoton sprejel nekdanji Benedetin izpovednik abbé Pisoni.

Ta pondeljek je sklenil zgodaj priti na mali, intimni sprejem done Serafine; zakaj tam je upal izvedeti kaj novega in pospešiti svojo zadevo. Lahko da bi bil tam tudi mons. Nani, ali pa bi sreča nanesla, da bi našel kakšnega kardinala ali prelata, ki mu pomagal. Zaman se je trudil, da bi dobil podporo don Vigilija, ali pa da bi mu izmamil vsaj kakšne vesti. Odkar se je bil tajnik kardinala Bocchanera trenotek pokazal uslužnega, je bil zopet videti ves prevzet od nezaupnosti in strahu; ugibal se je Pierra in se skrival, njegov obraz pa je izražal sklep, da se nikakor ne bo upletal v sumljivo in nevarno pustolovščino. Sicer pa ga je že tri dni mučil strašen napad mrzlice, ki mu je branil zapustiti soko.

Pierre ni imel druge tolažbe kakor Viktorino Bosquet, do stopnje gospodinje povzdignjeno nekdaj otroško deklo, Beauceronko, ki si je kljub tridesetnemu življenu v še vedno neznanem ji Rimu ohranila svoje staro francosko srce. Govorila mu je o Anneauju, kakor da ga je zapustila včeraj. Ali ta pondeljek ni bila tako živahna in vesela kakor navadno, in ko je zvezdel, da hoče zvečer iti k damam, je zmanjala z glavo.

»Ej, ne dobite jih dobre volje. Moja uboga Benedeta ima velike neprjetnosti. Z neno raz-

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznika ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici štev. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvezde. Inserati: enostopna petitrstica 20 vin, pogojen prostor 25 vin, poslana in razglasil 30 vin. — Inserate sprejema upravništvo. Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

spadar, da mu poiščeš v pesku zlato, te mora nagraditi ne le za trud, ko pobereš zlato zrno od tal, ampak te mora plačati tudi za delo, ko si brskal po jalovem pesku. Priroda je vsa muhasta — svoje bogate darove in zaklade je zelo neenakomerno razstala po zemeljskih plasteh, in rudar, ki zadene na gluho rudo, je obsojen, da se praznih rok vrača od dela. Angleški rudarji ne zahtevajo nič drugega kot »a day's wage for a day's work« — dnevno mezzo za dan dela. Mrtvo mašino, ki navrtava zemljo, goniš ne glede na izdatnost njenega dela v različnih terenih. Pravico mrtve mašine reklamirajo zase angleški rudarji, ko zahtevajo, da se sname z njihovih pleč riziko terena, ko se bore za minimalno mezzo ne glede na izdatnost dela v različnih zemeljskih plasteh.

In ta očividna in preprosta resnica ne gre v glavo rudniškim lordom. Z brezprimerno trmo se upirajo delavski zahtevi. Za katastrofo angleške industrije jo proglašajo in o tiraniji delavstva govore. Če jih v zadnjem lipu ne sreča pamet in boljše spoznanje, bodo s svojo svojeglavostjo sami zakrivilo katastrofo vsega gospodarskega življenja na Angleškem in meščanska družba bo po njih krvidi in zaslugi na lastnem telesu občutila velikanski pomen pre-mogokopov za organizacijo družabnega dela.

V polnih požirkih uživa meščanski svet sadove njih dela: tudi za en zob se ne bi premaknilo kolesje po tovarnah brez njih, velika mesta bi bdeli v nočni temi, železniški vlaki bi primrzi k tloru in parobrod bi obstal sredi morja brez njih dela. Ampak meščanski svet se v normalnih časih ne spominja teh človeških krovov v premogovnikih, ki rijejo pod zemljo, v večni temi in v večnem smrtnem strahu. Ampak trima rudniških lordov, ki so nagrabili brez truda in zasluge nezmerna bogastva v svojih pesteh, utegne opozoriti meščansko družbo na tlačane v premogovnikih. Kadar obstane kri v prometnih žilah, ko pomine ogenj v plavžih, ko otrprne kolesje in tovarnah, se že domisli nanje. Če bo po krvidi lakomnih rudniških lastnikov na miljone stradaočih mož na cesti brez vsakdanjega kruha, na miljone proletarskih pesti brez vsakdanjega dela, tedaj ne pojde boj nič več za minimalno mezzo, ampak za maksimalni produkt dela preko vseh ovir zasebne lastnine; če bodo proletarske roke prisiljene, da prenehajo z vsakdanjem delom po rudnikih, po plavžih in po tovarnah, se utegnejo lotiti meščanske družbe in jo pregnosti od vrha do tal.

Konservativno cincanje in plaha boječnost, ki je od nekdaj odlikovala angleške strokovne voditelje, se je umaknila sveži odločnosti in bojevitosti strokovno organiziranih mas angleškega delavstva. Rudniški baroni se igrajo z nevarnimi rečmi in vsled njih nebrzdanega profitarstva je Anglija danes na predvečer socialne katastrofe, ki utegne po svoji globokosnosti prekositi francosko revolucijo. Zato vse oči z napeto pozornostjo zasledujejo razvitek stvari.

245.000 rudarjev stavka.

London, 29. februar. Upanje, da se veikanski mezdnini konflikt med premogovkopi in lastniki premogovnikov mirno poravnava, pojema od ure do ure. Pogajanja med spornima strankama se sicer nadaljujejo, vendar je vsak hip pričakovati, da se razglasli splošna stavka. Doslej je ustavilo delo že 245.000 rudarjev.

poroko je videti, da gre prav slabo.«

Ves Rim je govoril o tem. Zopet se je pričelo najizrednejše opravljanje, ki je razburjalo vso črno in belo družbo. Viktorini torje ni bilo treba preveč paziti na jezik pred rojakom. To-rej: Odgovarjajoč na vlogo konsistorijal, odvetnika Morana, ki je opri na izjave priči in pisnene dokaze, izvajal, da se zakon vsled soprove nesposobnosti ni mogel izvršiti, je monsinior Palma, od koncilskih kongregacij za branitelj zakona imenovan teolog, od svoje strani vložil resnično grozno spomenico. Predvsem je podvomil o devi

Del podjetnikov za minimalno mezzo.

London, 29. februar. Del podjetnikov se je izrekel za vladne predloge in tudi za minimalno mezzo. Lastniki premogovnikov v Northumberlandu in Južnem Walesu pa so nepopustljivi in tirajo stvar do skrajnosti. Mnenje med škotskimi delodajalci je deljeno.

Hujskanje meščanskega časopisa.

London, 29. februar. Reakcionarno časopisje slike v jarkih barvah grozoto splošne stavke z očitnim namenom, da nahajača prebivalstvo proti rudarjem. Armada 5 do 6 milijonov delavcev, tako piše, strmoglavi sedanji monarhistični red in uprizori med buržavzijo prelivanje krvi, v primeri s katerim je bila francoska revolucija otroška igrača.

Bojevito razpoloženje med delavstvom.

London, 29. februar. Vsi poskusi podjetnikov, da uplače delavstvo, ostajajo brez učinka. Med rudarji vlada veselo, bojažljivo razpoloženje in niti za pičico ne odnehajo od svojih zahtev. Transportni delavci so izjavili, da bodo smatrali premog za kontrabando in da ga ne bodo prevažali.

(Nadaljnja poročila gl. »Zadnje vesti.«)

NOVICE.

* Dve pomorski nezgodi na Jadranskem morju. Blizu Zadra jevsled goste megle na nasedel italijanski parnik »Veneto«. Potniki in mornarji so se rešili. Prav vsed goste megle je nasedel blizu Rovinja ogreski parnik »Poczny«, ki je plul z zalogo žita iz Reke v Trst. Položaj ladje je nevaren, pomorske oblasti so poslale reševalne colne.

* Velika tavina v vlaku. Dne 28. t. m. je dospel na Dunaj pariški dragotinar Albert Lövi z brzovlakom iz Pariza in naznani policiji, da mu je med vožnjo izginilo v vlaku za 250 tisoč frankov biserov v brilljantov poleg 3800 frankov v gotovini. Povedal je, da je imel dragocenosti v listnici, ki je bila privezana na varnostno verižico in sicer v notranjem žepu suknje. Lövi je sam pal v oddelku.

* Žrtev poneverbe. Kakor znano so bili prijeli v Kolnu odvetnika dr. Reimanna, ker je bil poneveril nad 300.000 kron. Dne 27. t. m. pa se je ustrelil pivar Matus, ker so ga bila sleparstva dr. Reimanna pripravila ob vse premozjenje.

* Grozodejstva ciganske tolpe. V okolici Fulde na Nemškem se klati že teden dni ciganska tolpa, ki je izvršila celo vrsto krvavih dejanj. Cigan Vilje Ebenberg je ustrelil na javni cesti orožnika, ki ga je hotel prijeti. V Tretzelarju je zabodel Ebenberg svojega očeta, s katerim se je bil sprl zaradi konjske kupčije. Orožnik je hotel prijeti zločinskega cigana in njegovapajdače, a so ga nevarni ljudje sprejeli s streli iz pušč. Na lov za cigane je odšlo veliko število orožnikov, ki so se jim pridružili še drugi oboroženi ljudje. Prišlo je do pravcate bitke med cigani in orožniki. Cigani so se slednjic učinili v gozd, kjer so umorili gozdarja. Nato so poslali nad cigane topničarje; cigani so po begnili na na weimarsko ozemlje, kjer so napadli kmeta in ga težko ranili. Medtem so nekatere cigane prijeli. Ljudstvo je razburjeno in se v mraku več ne upa iz hiš. Potegnili so vojaški kordon okolo vsega ozemlja, kjer slutijo cigane.

* Delavske hiše v Pariz. Razkritja o stanovanjskih razmerah pariškega delavstva so prinesle naravnost škandaloznerazmere nadan. ki so sramota z vsekako državo, ki hoče biti kulturna. V majhnih temičnih luknjah je bilo nabasanih po osem oseb! Razmere so tako kritice po tehniki reformi, da se je zginal celo pariška buržavzajska mestna uprava in sklenila, da neutegome zgradi veliko število delavskih hiš, ki bodo v soglasju vsaj z glavnimi zdravstvenimi zahtevami. Prefekt Delaunay je predložil načrt, da zgrade najprej deloma na mestnih deloma na zasebnih zemljiščih zgledna poslopja za 1150 delavskih rodbin, kjer naj bi udobno, poceni in zdravo stanovalo okolo 12 tisoč oseb; Stroški so proračunjeni na 30 milijonov frankov. Kaj ko bi se enkrat za takoj nujno zadevo pobrigali tudi merodajni krogovi v naši ljubi avstrijski domovini?

* Umor iz avtomobila. V Parizu je opazil stražnik Garnier avtomobil, ki je stal sredi ceste. Garnier je ukazal Šoferju, naj pelje po kraju ceste daje, obenem je zahteval od njega vozni listek. Šofer pa je potegnil iz žepa revolver in

usmrtil s tremi streli stražnika. Nato je oddirjal in ga niso mogli izslediti. Prijeli so štiri sumljive osebe.

* Verdijeva Aida ob znožju piramid. V Kairi je sklenilo društvo za tujski promet v soščaju z ravnatvimi velikih hotelov, da prirede predstavo Verdijeve opere Aide, katere dejanje se vrši v Egiptu, na prostorni ravani pod piramidami. Proizvajanje bo baje nekaj tako velikega kakor še nikdar doslej. Opero bosta izvedli dve operni družbi, italijanska in francoska, ki zdaj gostujeta po Egiptu. Zbor v drugem dejanju bo štel okolo 700 oseb in 300 Beduinov na velblodih ob oživljalo scenerijo.

* Umor v vlaku. Na progi Pariz-Lyon so našli v vagonu tretjega razreda ponoči 27. februarja mesarja Martza mrtvega in oropanega svoje gotovine 3000 frankov. Martz je bil petindvajsetkrat zaboden. Dva zločincata sta skočila v vlaka in izginila v noč, tretji pa je bil toliko rzen, da je oddal na kolodvoru okrvavljen vozni listek.

Cerkveno razbojstvo v Čenstohovu.

Piotkov, 27. februarja.

Oplenitev Marije.

Ampak pobožnim čenstohovskim menihom niso zadoščali samostanski zakladi; lotili so se tudi Marijine podobe. Damazij Macoh je iz diademov Matere božje sčasoma pobral skoraj vse bisere in žlahtne kamene in jih nadomestil s ponarejenimi. Svoj roparski plen je prodajal s pomočjo umorjenega nečaka in njegove soproge Helene Krzyenowska nemškim, avstrijskim in ruskim juvelirjem. Naposlед je menih snel Materi božji v Jezusku še zlate krone z glave in jih spravil v denar. Vsi ti ropi so se godili pred očmi priorja Reimanna, ki je izginil iz umljivih vzrokov še pred sodno razpravo.

Macohova ljubica — romarica in morilka.
Preiskava je dognala, da je imel Macoh že osem let razmerje z nekdanjo telefonistko Helene Krzyanowsko, ki jo je potem poročil s svojim nečakom. Nekoč jo je bil — božjepotnico — ogovoril v cerkvi in jo povabil seboj v meniško celico. Ko je iz tega razmerja začelo kiliti novo življenje, jo je brž poročil s svojim nečakom, poštarem Vaclavom Macohom. Svojega razmerja z ljubico ni prekinil; v Varšavi ji je najel knežje stanovanje in jo je pogosto obiskoval. Ženska, ki ni imela prej niti vinarja premoženja, se je v kratkem času povzpela do 35.000 rubljev. Svojemu ljubcu je porodila še dva otroka, ki jih je menih poslal v odličen penzionat v tujino — na račun samstana.

Menih umori svojega pomagača.

Preiskava je dognala, da je postal Vaclav Macoh žrtev lahkomiselnega življenja svoje žene. Damazij Macoh je prisilil svojega nečaka, da mu je pomagal pri njegovih tativinah, in žena ga je pregorovila, da je spravljal oropane dragocenosti v denar. Ko je prišla oplenitev Matere božje na dan, pa se je zdramila vest v Vaclavu Macohu. 12. junija je prišel v samostan k svojemu stricu in mu izrazil očitke svoje vesti. Damazij Macoh ga je potem po lastni izpovedi napojil z vinom, da je zaspal. Nato ga

bila zadnje upanje. Ali tukaj v prsih čutim, da bi bila lahko srečna, kolikor le more biti srečen človek na tem svetu.

Otožnik: Prazna vera. Iluzija iz davne preteklosti. Se je nisi premagala, še te slepi. Toda izgubljeni student je prav tako raztrgan kakor ti, kakor jaz, kakor vsi, kar nas je.

Fani: Ne razumem tvoje teorije, pa se ne maram prepričati. Toda Ljudevita ne imenuj izgubljenega študenta. Če je tudi zame izgubljen za vse večne čase, vendar ne trpm, da ga kdo psuje.

Otožnik: Močnejši je tvoj atavizem, kakor sem mislil. Še se lahko razburjaš zaradi takih reči — dolga je še tvoja pot.

Fani: Razburjam! V mladosti, ki obljubuje srečo in jasnost, dohite človeka taki udarci, da se zvija kakor črv, pa naj se ne razburja?

Otožnik: Naj se ne razburja. Spozna najničvrednost življenja; to je edino sredstvo, ki vodi do rešitve.

Fani: Ljubeznična tolažba!

Otožnik: Kakšen pa je položaj? Ljubila si človeka, ki je varal svoje starše in postaval po najvišjih gledaliških galerijah, namesto da bi študiral, in koval ničvredne verze, namesto da bi se bavil s pandekti. Človeka si ljubila, ki je varal tudi tebe, ki je dajal tebi cvetlice, kavarščinski nimfam pa poljube. Človeka —

Fani (mu razdražena seže v besedo): Da, da, da, saj vem, saj vem. Pa vendar ne trpm, kratkotomalo ne trpm, da bi ga blatl. Razumeš? Ne trpm! Izgubila sem ga, ali soditi ga nočem.

Otožnik: To je dušna razpoka. Spoznavajoš, toda sklepov nočeš izvajati. Posledice izbegavaš.

je udaril parkrat s sekiro po glavi. Ko se je omamavljen Vaclav Macoh predramil, mu je zločinec v kuti podelil odvezo in ga nato lastnorodno zadavil. Takoj pa tem je izdal morilec svoje dejanje samostanskemu uslužbencu Zalogi. Skupno z njim sta spravila truplo v zoži iz samostana in ga pogregnila v reko, kjer sta mislila, da ostane prikrito za vse večne čase človeškim očem.

Krivda duhovnih sobratov.

Mnogo je izpovedal Macoh o zločinjih svojih duhovnih sobratov. Tudi oni so kradli delnar neprerehoma iz nabiralnikov, da so stregli svojim razuzdanim poželenjem. Obtoženi Izidor Starczewski je zapeljal hčerko samostanskega kapelnika Malcova. Ko so se pokazale posledice njunega občevanja, jo je poslaš v Varšavo in mnogo potrošil za ljubico. Tudi Bazil Olesinski je imel dolžnosti napram celo vrsti čenstohovskih deklet, in ker mu tativina iz cerkevih nabiralnikov ni zadostila nesla, je z Macohovo pomočjo izmaknil menihu Gavislicky vrednostnih papirjev za 50 tisoč rubljev, ki sta jih prodala v Varšavi. Ker so bile zahteve Helene Macohove, Stefanije Macohove in drugih žensk od dne do dne večje, so se popje lotili samostanske blagajne, kar jim je bilo tem lažje, ker so si dali napraviti ponarejene ključe do blagajne in do Marijine kapele. Ti ključe so Macohu odpirali pot do milijonskih zakladov čenstohovske Matere božje. S svojo roparijo ni vezdraloval razkošno stanovanje v Varšavi in potratno življenje svoje ljubice, temveč Helena je plačevala za svoje starše 5000 rubljev dolga in sta s svojo sestro v Macohovi družbi spravljali veselje izlete v Karpati in v Opatiji. Koliko Marijine premoženja je zapravila razsipa Helena Macohova, ni dognano, zakaj največje dragocenosti je prodajala za mrtvo ceno. Najdragocenejši diamant iz Marijinega diadema, ki ga cenijo na milijon rubljev, je prodala piterburškemu juvelirju Epsteini za 9050 rubljev, dasi je izprva sama zahtevala zanj 50.000. Prijeli so jo v hipu, ko je hotela realizovati svojo bančno imovino, da popila z Macohom v Ameriko. Tako pa po arretaciji Helene Macohove je izročil njen brat, ravnatelj cukrarn, preiskovalnemu sodniku hranilno knjižico, glaseče se na 10.000 rubljev, ki jo je imela shrnjeno pri njem. Tudi hišne preiskave pri drugih sorodnikih, živečih večinoma v Lodži, so spravile na dan večje denarne zneske, važna pisma in fotografije. Sodišče je dalo zapreti njenega brata, devetnajstletnega gimnazijca, ker je na sumu, da je pomagal pri tativnah, a njena najmlajša sestra, telefonistka Helena Brzyzowska je pobegnila.

Po arretaciji Damazija Macoha in njegove ljubice je obkolil polk vojakov čenstohovskim samostanom; sodna komisija je natančno preiskala ves samostan in našla v Macohovi celici okrvavljen perilo, čop las, s krvjo omadeževan nož in sekiro, ki mu je služila pri zločinu. Dalje so našli v njegovi sobi polno ponarejenih biserov in zlatih kamnov. Sodna preiskava je potrdila tudi vse vesti o razuzdanem življenju pobožnih menihov jasnogorskih. V omari so obtoženega Olesinskega so našli mnogo pisem, ki potrjujejo, da ni imel mnogo spoštovanja pred svetostjo krščanskega zakona in da se tudi omoženih žensk ni branil pri svojem potnom poželenju. V omari patra Izidorja

Fani: Lahko si razlagas, kakor hočeš. Toda jaz ne sodim, in to pomeni da tudi tebi ne dovoljujem sodbe, zlasti ne v moji navzočnosti.

Otožnik: Mirno, mirno! Razlikuj vendar. Nič ne sodim, temveč le opisujem. Tvoj razum dramatičen, ker moraš spoznati, da ne kaže nič drugega, kakor opustiti takozvano upanje.

Fani: Pa če bi bilo tako. Tvoje čudne zadovoljnosti vendar ne razumem. Kakšen dobicek ima ti od tega?

Otožnik (živahno): Kakšen dobicek? ... (flipoma zopet mirno, preudarno): To bi ti moral povediti temeljito premišljevanje.

Fani: Zopet poslušam demona... Zares, stric — strah me je.

Otožnik: Tega je krivo brezmiseln razburjanje.

Fani: In Vaš klub zapustum.

Otožnik: Nihče Ti ne bo siloma branil. Prosta Ti je pot v takozvanem življenju. Namesto našega skromnega pokojnega doma. —

Fani: Prešernega samostana!

Otožnik: — Te sprejme široki svet. Nikjer ne naletiš na meje in pogledi ti lahko odpeljajo v neskončnost. Namesto v naši domači mlinišnici, kjer si šla s svojo dušo lahko v samoto, kadar si hotela, boš med ljudimi, med stoterimi, tisočerimi, med zijočimi, govorečimi, vprašajočimi ljudmi. Pojd! Vedno so ti odprta naša vrata. Vsa lahko greš, le svojo člansko izkaznico pustiš tukaj.

(Otožnik je govoril mirno, z enakomernim glasom, brez močnega akcenta, Fani pa je njegov čudno sugestivni govor boljšibolj razburjal, kakor da ji jemlje zavest in moč.)

Starczewskega so našli okolo dvesto ljubavnih pisem.

O sodni razpravi, ki bo trajala šest dni in na katero je povabljenih več nego sto prič in izvedencev, bom poročal prihodnjem.

Ljubljana in Kranjsko.

DELAVCI

iz Ljubljane in okolice!

Po dolgem počitku se snide v tork 5. t. m. zopet državni zbor. Grofu Stürghku se ni mudilo, zakaj nujne so le ljudske potrebe, ki pa po mnenju vlade lahko čakajo. Grofa Stürghka je zasledovala edina skrb, ce se posreči skipanje one večine, ki jo potrebuje za brambno reformo in za nove davke, in zdaj, ko so se Čeli in Nemci v Pragi pobotali zaradi češkega deželnega zbora in odbora, upa, da je storj za glasovanje pripravljen. Ali delavsko ljudstvo pričakuje od državnega zbora kaj druga kakor gospod grof. Cela vrsta predlogov iz draginjskega odseka čaka na zadnjo besedno poslanico. Vprašanje argentinskega mesa je zadremalo. Regulacija plač državnih uslužbencev visi še v zraku in z njim vred pragmatika, iz katere bi vlada hotela napraviti suženjski red. Socialno zavarovanje se zavlači — največ po krvidi vlade. Neštete socialne reforme, kaj kaj je davno zmanj na rešitev.

Povedati hočemo torej, kaj mislimo o parlamentu in njegovih nalogah. Zato Vas vabimo na

LJUDSKI SHOD,

ki bo v nedeljo, 3. t. m. ob pol 10. dopoldne

v veliki dvorani

MESTNEGA DOMA.

Zavedno delavstvo iz Ljubljane in okolice se udeleži tega shoda v čim večjem številu.

OKRAJNI ODBOR

jugoslov. soc. dem. stranke.

Zagorske občinske volitve deloma razveljavljene. Deželni odbor je deloma ugodil pritožbi zagorskih klerikalcev proti občinskim volitvam in razveljavil tri mandate v drugem razredu. Kakor znano, so bili prodrl pri zadnjih volitvah v drugem in prvem razredu rudniško-liberalni kandidatje.

Na Jesenice. Dne 7. marca bo sestanek članov jeseniške filialke »Kons. društva za Ljubljano in okolico«. Začetek ob 7. zvečer. Zeleti je obilno udeležbo.

Nesreča na delu. V Bizoviku je padel delavec Franc Sive z drevesa in priletel iz višine osem metrom na tla. Dobil je težke notranje poškodbe. Prepeljali so ga v ljubljansko deželno bolnico.

Prijeta tatica. Predvčerajnjem je prišla v gostilno v Bohoričevi ulici leta 1879. v Klansku rojena slaboglasna Marija Fissneidrova. Ko se je natakarica za trenutek odstranila, je Fissneidrova šla v njeno spalno sobo in ji iz kovačega ukradla 28 K denarja. Oškodovanka je pa tativino še pravčasno zapazila ter je policijska tatica arietirala.

Alkohol ga je umoril. Včeraj se je na Dunaju na cesti zgrudil na tla 28 let stari nadporočnik 27. pešpolka kralj Belgijev Franc Trinkl in je bil v par trenotnih mrtvih. Pri mrtvemu nadporočniku so našli liter konjaka. Stekljenica je bila napol prazna. Smrt je nastopila vsed otravnjenja srca zaradi preobilo zavžitega alkohola. Nadporočnik Trinkl je bil začasno na dopustu in bi se danes moral vrniti k svojemu polku v Ljubljano.

Ustreljen. V Okrogu pri Kamniku je prišiel na pustni torek zvečer 26letni bajtarjev sin Peter Baloh z več fanti k organistu Šuštarju. Bili so vsi našemljeni. Baloh se je kmalu sprl sprl s Šuštarjem in mu pretil z nožem. Šuštar je dvakrat ustrelil z revolverjem v zrak, da bi ga oplašil; ko pa je Baloh še naprej silil vanj z nožem, je sprožil organist nanj še ostale strele in ga zadel v usta in leva prsa. Baloh se je zgrudil mrtv.

Igra z revolverjem. Čevljarski vajenec Alojz Stemberger je šel te dni iz Goč proti Viču. S sabo je imel revolver in je ravnal z njim tako neprevidno, da se je sprožil in ga težko ranil v prsa.

Idrijskim rudarjem.

V nedeljo 25. svečana se je vršil v Idriji velik shod v pivarni pri Črem orlu. Na dnevnem redu bi morala biti razpravi o novem platičnem pravilniku in sklepanje o njem. Kaj se je zgodilo? Pred debato se je odglasoval predlog »komisije«: »vse po starem, kar imajo več dat, naj vse dajo«.

Malokdaj so me razdalostili shodi v Idriji. V nedeljo 25. svečana pa sem bil žalosten iz dna duše. Ni mi bil po volji shod, ne njegovo razpravljanje, še manj razpoloženje na shodu. Odkar nastopam v javnosti, sem mnenja, da je hinavščina, demagogija, zavijanje dejstev najzopernejše, — z resnico vedno na dan, če je komu povšeči ali ne.

V Idriji pa menda ni bilo še nikoli toliko hinavščine pa tudi ne toliko zavijanja kot sedaj ob tem mezdnom gibanju! — Zakaj gre? — Zakaj gre? Doslej je bil za idrijske rudarje v veljavi plačilni normal, ki ga je c. kr. poljedelsko ministrstvo uveljavilo 30. novembra 1907. št. 40.353/2668. Ta normal je določal sledeče plače:

Delavec pride v IV. b plačilni razred pri vstopu:

plačilni razred	normalna mezda za 8 ur	prestopanje v razred se vrši	
		pri splošnem rud. delavstvu	pri profesionistih
K v	po maksimalni službeni dobi		
IV. b	1—	—	—
IV. a	1·20	5 let	2 let
III. b	1·40	10 "	6 "
III. a	1·60	15 "	10 "
II. b	1·80	20 "	14 "
II. a	2—	25 "	18 "
I. b	2·20	30 "	23 "
I. a	2·40	35 "	28 "

Vsek delavec pa dobi še dokladno v naturi (samski 9 K ali 27 l pšenice, 22 l rži, 13 l turščice, oženjeni 17 K v gotovini ali žita: 32 l rži, 10 l turščice, ter za vsakega otroka po 25 l pšenice, 5 l turščice ali rži). Bolniške dnevine se odmerjajo s 60% šilhne mezde ter s celo dokladno. Penzija se je zvišala tako, da je rudar III. razreda a, ko je šel po 40 letih v pokoj prejemal letno 773 K 14 vin.

Sedaj pa je z ozirom na mezdno gibanje, ki se je lani na jesen v Idriji započelo, odgovorilo c. kr. ministrstvo za javna dela s tem, da je razveljavilo staro plačilni normal iz I. 1907. ter uveljavilo novi plačilni z dnem 19. januarja 1912., ki naj ima veljavno za vse državne rudnike z malo izjemo. Ta normal določa za 8urno dobo sledeče mezde:

plačilnik I.	plačilnik II.
1 stopnja 260 h	1 stopnja 290 h
2 " 270 "	2 " 310 "
3 " 280 "	3 " 330 "
4 " 300 "	4 " 360 "
5 " 310 "	5 " 380 "
6 " 320 "	6 " 400 "
7 " 340 "	7 " 430 "
8 " 350 "	8 " 450 "
9 " 360 "	9 " 470 "

V prvo stopnjo I. plačilnika pridejo rudarji z 18letom starosti. Za delavce od 16 do 18 leta velja dajna od 1 K 80 vin, do 3 K na osem ur. Povišanje iz ene stopnje v drugo se vrši avtomatično po treh letih, tako, da vsak, kdor ima 24 let službe, mora priti na 3 K 60 vin. na osem ur.

Plačilnik II. velja za profesioniste, v kolikor niso »državni službi« ter za delavce, »ki že deli časa služijo in se brezgrajno zadrže.«

Uvrstitev teh delavcev je prepričena rudniški seji. V drugem plačilniku ne sme biti takih delavcev več nego 35% od vseh pri rudniku upošlenih delavcev.

Doklade v gotovini ter v naturalijah odpado. Bolniške dnevine so odmerjene s 60%. Penzije pa so tudi temu primerno urejene: Rudarji z dnevno plačo 4 K 70 vin. ki bodo penzionirani po prehodninskih določilih dobe po 1184 K 40 vin.; po 30 letih dobe penzije po splošnih določilih s plačo 4 K na dan = 806 K, s plačo 4 K 30 vin. na dan = 862 K 70 vin., po 35 letih s plačo 4 K = 907 K, s plačo 4 K 30 vin. = 973 K 15 vin.

Kaj daje novi plačilni pravilnik. Boljše dnevine nego prejšnji, boljše penzije. Najvišja dajna poprej 2 K 40 vin, doklada v vrednosti 17 K, sedaj 4 K 70 vin. Pri 25 šilhtah pridemo: 25krat 2 K 40 vin. = 60 K in 17 K = 77 K ali pa: 25krat 4 K 70 vin. = 117 K 50 vin. Razlika je evidentna! Ali pa: 25 šilhtov po 2 K = 50 K 50 K in 17 = 67 K, ali pa: 25krat 3 K 60 vin. = 90 K. Razlika zopet evidentna. Smelo trdim, da je novi plačilnik veliko boljši, nego stari, seveda ima pomanjkljivosti, ki jih je treba odpraviti.

Po žitu tavnati je nezmisel, ker vsaka stvar ima dvojno lice, tako tudi dobivanje žita! Če imam denar, si kupim kar hočem, če imam pa žito, tedaj pa: bodisi, si ga zmeljem, bodisi prodam. Malokdaj pa mi zaleže toliko kot denar. Vem, da so idrijski rudarji imeli že veliko škodo pri žitu. Dobivali so manj vredno blago. Sam sem interveniral pri vseh uradih zaradi pokvarjene turščice, slabe rži in komaj 74% pšenice. Pod tako simešno nizkih cenah so rudarji prodajali kmetom rž ali turščico. Po 2 K 40 vin — po 2 K 20 vin. — vem, da mnogočkrat ni zaledla vsa »hunta« 10 K. To je tudi navelo precejšnje število rudarjev, da so že opuščali žito, ter se raje zadovoljevali z doklado v gotovini!

Tedaj je zame glavno vprašanje: kateri plačilni normal je boljši? Stari ali novi? Moje mnenje je: novi.

Priporočam zato idrijskim rudarjem, naj pametno pretresejo to, kar imajo pred seboj; — sprejeli bodo brez dvombe novi pravilnik, samo seldeče mora c. kr. ministrstvo za javna dela pripoznati:

1. da veljajo temeljene plače za 8 ur dela; za 10 ur se plača proporcionalna temeljna plača več;

2. da bode redna uvrstitev na tri leta in da po 27 letih službe (9 × 3) prestopi vsak delavec v II. plačilnik stopnjo 5 s temeljno plačo 3 K 80 vin. če že ni do te dobe v ti ali višji stopnji.

3. da vsakega otroka do 14 leta 6 K doklade na mesec, (kar bi odgovarjalo prejšnjemu razmeriju).

4. bolniške dnevine je določati s 75% temeljnih plač.

5. Kurjava (premog ali drva) dobivajo rudarji po režijski ceni od rudnika.

Glede akorda se določa:

Akord velja le tedaj, če delavec akordno pogodbo podpiše, kjer ne podpiše, tam se ga plača za delo po njegovih dnevnih. Pri akordnem delu se je ravnavati po mezdi višje plačanega delavca.

Rudarji idrijski! Povedal sem Vam to, kar bi vam v nedeljo na shodu povedal; prav nič me ne motijo kljuci podkupljeni ste — žito ste zapravili itd.« Strast še ni nikoli izvojevala ničesar dobrega. Ne zamerim tistim, ki ne vedo, kaj govore — zamerim pa tistim, ki vedo, da propagirajo napačne premisse.

Najbolje je, če se snidejo vsi zaupniki organiziranih delavcev na konferenco ter revidirajo dosedanje delo. Vse težnje morajo biti: za zboljšanjem.

Ant. Kristan.

Štajersko

Pod vplivom alkohola. V Mali Nedelji pri Ljutomeru so pili lani 28. decembra 17letni čevljarski pomočnik Ludovik Brumen in bratje Ivan, France in Alojzij Nedeljko. Ob 2. zjutraj so Nedeljkovi odšli. Ludovik Brumen jim je sledil in jim pretil z volovsko žilo, ne da bi imel povod. France in Alojzij Nedeljko sta mu izpulila volovsko žilo, ali bliskoma je potegnil Brumen nož in zabodel Alojzija Nedeljka v desni komolec. Zadal mu je težko rano. Mladi fant je bil zmerom na dobrem glasu in je očividno ravnal pod vplivom alkohola. Mariborsko so dišeči ga je obozido na pet mesecev težke ječe.

Zastrupljeni otroci. Kakor poročajo iz Celja, so našli otroci Franc, Karel in Marija goštinčarja Wöllerja v bližini Celja v hlevu škatlico z mišnico. Otroci so precej mišnice snedli. Dva sta takoj v strašnih bolečinah umrli, tretji pa upajo, da bo okreval.

Predreni vlot. V nedeljo zvečer so neznani zlikovci vlotom v stanovanje nekega zavarovalnega zastopnika v Gaberju pri Celju. Bila je doma samo žena. Eden od vlotilcev je prišel nad njo s sekiro in zahiteval od nje denarja. Ko je žena klicala na pomoč, so jo vlotilci potegnili. Orožniki zadevo zasledujejo.

Samomor postreščka. V Ljutomeru so našli zadnjo nedeljo blizu nemškega kopališča ondotnega kopališčnega postreščka obešenega. Ko so prihiteli ljudje, je bil že mrtev.

Padec s strehe. V Mariboru je popravljal 26 t. m. zidar Alojz Grandošek streho hiše v Gospodski ulici. Grandošek se ni privedal z varnostno vrvjo in je padel s strehe. Zlomil si je spodnjo čeljust in se težko poškodoval na glavi; prepeljali so ga z rešilnim vozom v bolnico. S strehe je padel tudi Grandoškov 11letni sin, ki je očetu podajal opoko, a se je samo neznatno poškodoval na kolenu.

Usodna šala. Posestniški sin Anton Babič je nesel od Sv. Katarine pri Trbovljah dva hločica na Jesenškovo žago. Babič je v šali sunil v prsa Jesenška s hlodom, vsled česar je Jesenšek tako nesrečno padel, da si je ranil glavo in pretresel možgane. Oddali so ga v bolnico.

Nevarno strelijanje. Na gostiji, ki je bila v možirski okolici, sta strelijala posestnik Pavel Novak in posestniški sin Franc Robida z možnarji. Ko je hotel Robida nabiti možnar

sprožiti s kratko začigalno vrvico se je okrog možnarja razsuti smodnik vnel, obenem pa se je vnel tudi možnar in ves nabol je zletel Robidi v obraz. Dobil je nevarne poškodbe ter so ga morali spraviti v bolnišnico.

Nesreča pri rezanju krme. Te dni je rezal posestniški sin Anton Ratej na Ponikvi ob južni železnici krmo na rezalnem stroju. Stroj ga je zgrabil za levo roko in mu jo popolnoma zmečkal. Težko ranjenega Rateja so spravili v celjsko bolnišnico.

Boj med možem in ženo. Dne 21. februarja sta prišla v Leskovcu pod Ptujem zgodaj zjutraj posestnik Martin Habjančič v njegova žena Jožeta z nekega predpustnega plesa domu. Začela sta se prepričati in po starci navadi obmetavati z raznim domaćim orodjem. Končno je zgrabil Martin Habjančič petrolejko in vrgel ženi v glavo, tako da se je razbila in ženska je bila takoj cela v plamenu. Dobila je težke opokline po glavi in rokah.

Goriško.

Nabrežina. Ustanovitev okrajne organizacije v Nabrežini peče krščanske socialce in nabrežinskoga župnika. Vsak teden je zatorej kak dopis v »Novem času«, organu duhovne inteligence goriške. Kdor ta list čita, dobi res vtič posebno visoke razvite inteligence goriškega duhovstva. Citirati bi bilo le različne dobine, da bi se prav ocenilo to inteligenco. Zadnji list hujša slovenskega delavca proti italijanskemu, češ da je vsa strokovna organizacija le na korist privandralnih Furlanov, slovenski Kraševci pa le plačavajo brez najmanjše kritiki. — Dopis sklepa: »Dol s socialisti.« — Drugi dopis je še ostudenje. Naslovjen je: Napad na kmete, Pozivlja kmete: varujte svoje pravice in pokažite socialistom pot tudi s prekljami, če ni drugače. Najnovije orezje krščansko-socialnega delavstva v krščansko-mišičnih ljudih proti socialistom so torej preklje. Kaj če bi socialisti komu grozili z dejansko silo? Precej bi bilo za njimi državno pravdništvo in vsa klerikalna in liberalna javnost! Le duhovnik in kar je z njim sme groziti na tak prosti način. Zavedno nabrežinsko delavstvo seveda ne bode reagiralo na to klerikalno podlast in pojde svoja pota sigurno naprej. Vemo, da se duhovnik najbolj bojni pouka in ker tega zanašamo med ljudstvo in je njih pouk precejjal, jim drugače ne ostane: namesto umavljivosti — preklje!

Delavci, sodruži!

Tržaškemu revnemu prebivalstvu se zopet obeta draginjsko darilo. Kakor da smo že pozabili na pomanjkanje cenenih živil, kakor, da se nam ne bi bilo odrekalo še včeraj uživanje prekomorskega mesa;

napeljan pod vznosnjem pečevja do bližnjega mlinja, je bil skoro popolnoma suh in so malo vodo lehko prebrede.

Bernadeta je vsled naduhe zaostala za tovarišicami. Dospeljši do jarka, nasproti jame, je sedla na skalo in si sezuvala čevlje, da prebrede vodo. Spremljevalki sta jarek že prebreli in sta dirjali po griču semterja.

V tem hipu začuje Bernadeta šum in se ozre naokolo: šumenje vetra v listju, pravijo eni — šumenje ženskega oblačila, pravijo drugi. Skrivnosten šum se ponovi, pastarica povzdigne oči, strmi naravnost pred se in ugleda v skalni votlini čudno lepo, srednje veliko gospo, belo oblečeno in z modro prevezo opasano.

»Ta prikazen ni imela motnih obrisov fantastne vizije, temveč je bilo resnično, živo bitje, ki ga je oko občutilo kakor telo nas vseh.«

V tem soglašam popolnoma s Henrikom Lasserjem: v votlini je zagledala Bernadeta resnično, lepo, mlado gospo, iz mesa in kosti. Kdo je bila ta ženska?

Ne zanima me mnogo. Časnikarski reporter nisem, da bi množico krmil s pikantnimi lokalnimi novicami. Trdim le, da je pred Bernadeto stalno človeško bitje.

Kot psihijater, ki ne veruje na čudež, potrebujem naravno razlogo za dejstvo, ki mi ga opisujejo kot nadnaravno. To resničeno človeško bitje, to nebožansko stvar potrebujem za naslednje.

V Bartrēsu, od vsega sveta pozabljenem gnezdu, ni Bernadeta najbrž nikoli srečala gospo opravljene ženske. In tudi v Lurdru ne, ker jo je mati po povratku držala doma. Neprizakovani pojav gospo oblečene ženske v svitu južnega sonca, v okvirju zelenja in skalovja, na odluđenem kraju, je napravil mogočen in globok vtisk na malo pastarico.

Historiografi so vnanjost prikazni močno olepljali, kakor se za Devico Marijo spodobi, ampak Bernadeta ni videla vseh teh reči. Vse, kar je videla, je v odgovoru na vprašanje sestre zbrala v kratkem stavku: »Nekaj belega sem videla.«

Ko je otrok ugledal krasno žensko, je hotel zakričati, a mu je glas zastal v grlu. Na kolena pade in loti se je ekstatična kriza.

Sestra vidi od daleč: »Glej,« pravi svoji spremjevalki, »moja sestra mol.« — »Kako smešno je, da pride sem molit,« reče tovarišica, »za to je cerkev.«

»Eh, pusti jo, saj ne zna drugega nego moli. Nič več sta se nista brigali za Bernadeto in sta skakali in tekali po gozdu za drvami, da bi ju ne zeblo. Med tem je Bernadeta molila rožni venec. Še vedno se ni ganila — oči obrnjene proti mili, lepi gospo.«

Med vratmi se lehka bere in spozna, da je Bernadeta z brzimi nogami, vzliz mrazu ostala tako dolgo nepremično, ker je izgubila zavest za svoje ravnanje. Živčna kriza, ekstaza, se je lotila, o kateri v kratkem izpregovorim nekaj več.

V tem pa je lepa ženska, ne da bi bila Bernadeta opazila izginila v gozdu, po poti, po kateri je prišla.

Mala pastarica je potem prebrela jarek in se vrnila s tovarišicami domov. Dom so pripovedovali materi Soubirous, kaj se je dogodilo. Ta je slutila resnico in je dejala otroku: »Naj je karkoli, nič več ne pojdi tja! Prepovem ti enkrat za vselej!«

(Dalje prih.)

! Pošljite naročnino,
če je še niste! !

ZADNJE VESTI.

OBSTRUKCIJA V TRŽAŠKEM OBČINSKEM SVETU.

Trst, 29. februar. V včerajšnji seji so socialisti nadaljevali obstrukcijo proti pogodbji s tramvajsko družbo. Govoril je sodrug Cerniut, ki je stavil nove izpreminjevalne predloge. Sejo so prekinili ter naznamajo prihodnjo sejo pismenim potom.

KORUPCIJA V PULJSKI OBČINI.

Nove aretacije.

Pulj, 29. februar. Včeraj so prijeli v zvezi s poneverjenji v puljski občini prejšnjega vodja računskega oddelka Jakoba Fillinichia v bivšega občinskega svetnika Ivana Petrisa.

ODPRAVA DELAVSKE KNJIŽICE.

Razprave socialno političnega odseka.

Dunaj, 29. februarja. Pododsek socialnopolitičnega odseka je imel sejo. Poslanec sodrug Hanusch (soc. dem.) je poročal o predlogu za odpravo delavske knjižice. Naglašal je, da je delavska knjižica na Angleškem, v Ameriki, na Francoskem in v Nemčiji že zdavnaj odpravljena in da tudi v Avstriji ni zanj potrebe. Podjetniške organizacije uporabljajo delavsko delavsko knjižico za to, da škodujejo delavcem. To preganjanje delavcev gre tako daleč, da so avstrijske podjetniške organizacije dogovorjene z inozemskimi, da tako otežujejo delavci eksistenco tudi v tujini. Okrajna in obrtna sodišča so z tožbami zaradi delavskih knjižic močno obremenjenata. Odprava delavske knjižice ni le v interesu delavstva, ampak tudi posamezni podjetniki tožijo, da imajo z delavskimi knjižicami same sitnosti. Sekcijski načelnik dr. Mataja izjavlja, da vlada ne odklanja predloga načelno, pač pa opozarja odsek, da ne prezre momentov, ki govore za ohranitev delavskih knjižic. Vlada je pripravljena za reformo delavskih knjižic, če poskrbi odsek za njih nadomestilo. — Po daljši razpravi je pododsek poveril poročevalca s sestavo pismenega poročila za odsek.

DEMONSTRACIJA KATOLIŠKIH SEMENIŠNIKOV.

Semenišče zaprto.

Lvov, 29. februar. Ukrainski semeničniki grško-katoliškega duhovniškega semeniča v

Lvovu so začeli včeraj vnovič demonstrirati proti svojim rusofilskim kolegom. Prepevali so ukrajinske narodne pesmi in priredili obhod do semeniča. Vsled nemirov je rektor dal semeniče zapreti. Ako se demonstracije ponove, ostane semeniče do konca leta zaprto.

SPLOŠNA STAVKA V BUDIMPEŠTI.

Policija proti manifestacijskemu obhodu.

Budimpešta, 29. februarja. Vrhovni policijski načelnik ni sprejel v vednost za prihodnji pondeljek napovedanega manifestacijskega oboda za volitno reformo, češ da bo obhod, ki se konča pred parlamentom, oviral prost dostop do parlamenta. Socialno demokratična stranka je ponovila svojo zahtevo in priredila obhod ne glede na to, če ga policija dovoli ali ne.

IZPOR KROJAČEV NA NEMŠKEM.

Shod berlinskih krojačev.

Berlin, 29. februar. Shod 4000 krojačev iz Berlina in okolice je sklenil, da prenehajo krojači z delom v vseh tistih podjetjih, ki niso podpisali tarifa. Zveza krojačev v Nemčiji razglasila v 31 mestih stavko.

Bojevit podjetniki.

Berlin, 1. marca. Včeraj se je začela stavka krojačev za moške obleke. Istočasno kakor stavkujoči, so zborovali tudi delodajalci. Po viharni debati so sklenili soglasno, da sprejemajo boj in da odgovore na krojačko stavko s splošnim izporom.

Z BOJIŠČA DELA.

Dve delavki mrtvi.

Köln, 1. marca. V Delbrücku se je dogodila v tovarni za razstrelila v oddelku za zavijanje eksplozija. Dve deklici sta bili mrtvi, tretja težko ranjena. Soba je popolnoma razdejana.

Delavska shoda.

Velenje. V nedeljo, dne 3. sušca točno ob 3. popoldne v gostilni gospode Marije Vrabič v Pesnjem pri Velenju celotni redni občni zbor podružnice Unije rudarjev. Rudarji v Velenjem in okolici so vabljeni, da se vsi udeleže tega važnega zborovanja.

Šoštanj. Usnarji pozor! V nedeljo dne 3. marca bo ob 9. dopoldne v hotelu »Avstrija« zelo važen shod usnjarskih delavcev, ki so vabljeni, da pridejo vsi do zadnjega.

RUDARSKA STAVKA NA ANGLEŠKEM.

Pesimistično razpoloženje.

London, 30. februarja. Konference med zastopniki premogokopov in premogovniških lastnikov se v vnapnjem uradu nadaljujejo. Na obeh straneh vlada pesimistično razpoloženje in nič upanja, da se prepreči splošna stavka.

Poi miljona rudarjev stavka.

London, 30. februarja. Število stavkujočih premogokopov je naraslo na pol milijona. Pod vtipkom naraščajoče stavke, je imel ministrski svet posebno sejo, ki se je pečala izključno z orjaškim mezdnim konfliktom v premogovni stroki.

PROCES PROTIV ČENSTOHOVSKIM CERKVENIM RAZBOJNIKOM.

Zofia v sodni dvorani.

Pjotrkov, 29. februar. Včeraj so zasliali več bivših priateljev Helene Macohove in mlajšega brata umorjenca, Vaclava Macoha, ki ga je bil izbral pater Macoh za soproga Heleni. Veliko vznemirjenje se je zbudilo v dvorani, ko so prinesli zofio, v katero je bil pater zašil mrtvo truplo svoje žrtve.

SNEŽNI ZAMETI NA RUSKEM.

Dvanajst jetnikov zamedenih.

Omsk, 1. marca. Na poti iz Kečotova v Petropavlovsk je presenetil snežni zamet dvanajst jetnikov, ki so vsi mrtvi.

HOMATIJE NA KRETI.

Velevlasti zasedejo Kreto.

Pariz, 1. marca. Vsled homatij na Kreti v velevlasti vnovič zasedejo Kreto. Protiv Krete pljujejo tri angleške in tri francoske bojne ladje. Vse bojne ladje imajo na krovu močne vojaške oddelek. Ako krečanska vlada ne sprejme od velevlasti stavljenih pogojev, evropske države vnovič zasedejo s svojim vojaštvom otok. Italijanska vlada je sklenila, da se pridruži temu koraku.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.

Rusko mirovno posredovanje.

Frankobrod ob Meni, 1. marca. »Frankfurter Ztg.« poroča, da sta Nemčija in Avstro-Ogrska prvi pritrdili predlogu Sasonova o skupnem posredovanju med Italijo in Turčijo. Domnevajo, da store tako tudi druge velevlasti ali pa so že storile. Najprej nameravajo Italijo vprašati, pod kakimi pogoji bi bila pripravljena skleniti mir. Odgovor Italije bi potem služil za podlago nadaljnjen korakom napram Turčiji.

Izgon Italljanov.

Rim, 1. marca. »Corriere d' Italia« poroča iz Carigrada: Vsled prizadevanj nemškega in avstro-ogrškega poslanika Turčija ne bo več izgajala italijanskih naseljencev.

NEMIRNA PERZIJA.

Ropanje in strahovlavlja.

London, 1. marca. »Times« poročajo iz Teherana: Čete Salar ed Dauleja, brata Mohameda Alija, so oplenile Kermašah in uganjale strahovlavlja.

KITAJSKA REPUBLIKA.

Vojaški upor.

Hankav, 29. februarja. V Vučangu se je uprl oddelek vojakov, ki so se spopadli z drugimi vojaki. V Hankavu samem se mir ni kalil.

Finančne zadeve.

London, 1. marca. Pekinška in nankinška vlada soglašata s pogoji angleških, nemških, francoskih in ameriških bank. Nankinške oblasti dobe 2,000,000 taelov predvajema predvajema, pekinške najbrž 3,000,000, da izplačajo vojake in preprečijo razširjanje anarhije.

Ali ste že pridobili našemu listu kakega novega naročnika?

Delavska hranilnica in posojilnica

vpisana zadruga z omejenim jamstvom v Ljubljani

vabi na

III. redni občni zbor

ki se vrši 9. marca ob 8. zvečer v Šelenburgovi ul. št. 6II.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje letnega računa.
3. Razdelitev čistega dobička.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Razpravljanje in sklepanje o predlogih posameznih članov.

V slučaju neslepčnosti se vrši v smislu § 30 zadrugih pravil dne 23. marca ob istem času ravnotam drug občni zbor z istim dnevnim redom.

Načelstvo.

Konzumno društvo rudarjev

v Hrastniku

vpisana zadruga z omejeno zavezo

vabi vse svoje člane

na redni občni zbor

ki se vrši v društveni gostilni v Hrastniku 3. marca ob 2. popodne.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zabora.
2. Poročilo računov za leto 1911.
3. Poročilo nadzorstva in podelejte odveze načelstvu.
4. Razdelitev čistega dobička.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Volitev enega člana v načelstvo.
7. Volitev treh nadzornikov.
8. Predlogi in nasveti.

Pristop imajo vsi člani društva.

Za nadzorstvo;

Kolman Matija

zapisnikar.

Josip Zupan

predsednik.

Splošna delavska zveza, VZAJEMNOST'

za Kranjsko

vabi na

III. redni letni

in objednem